

Het eerste gebouw van de CCB aan de Dommelstraat in Eindhoven

Coöperatieve Centrale Boerenleenbank

Binnen de Rabobankorganisatie was tot 2016 sprake van lokale banken en een centrale organisatie. De Coöperatieve Centrale Boerenleenbank in Eindhoven was een voorloper van de Rabobank en fungeerde als een centrale bankorganisatie voor de bij haar aangesloten, lokale boerenleenbanken. In 1972 fuseerde de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank met de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Bank (CCRB) tot Rabobank.

Oprichting van de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank (CCB) 1898

1898 Oprichting en doel

De oprichting van de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank (CCB) in december 1898 was een reactie op het besluit van de Coöperatieve Vereniging van Raiffeisen-banken en Landbouwverenigingen - zoals de CCRB toen nog heette - om alleen die landbouw-kredietcoöperaties als lid te accepteren, die waren opgericht volgens de Wet op de coöperatieve verenigingen (1876). Het lidmaatschap van de CCB stond open voor alle in Nederland gevestigde boerenleenbanken, ongeacht hun wettelijke grondslag mits zij de christelijke beginselen onderschreven. Dat onderscheidde de CCB van de CCRB. De boerenleenbanken die waren aangesloten bij de CCB, waren hoofdzakelijk te vinden in overwegend katholieke gebieden en waren als zodanig een onderdeel van een katholiek netwerk. Vanaf de jaren zestig zou deze verzuiling geleidelijk vervagen.

Bestuur en directie CCB 1923

Onder toezicht van De Nederlandsche Bank 1952

Recordaantal van 601 aangesloten banken 1961

De CCB was een centrale organisatie van lokale coöperatieve boerenleenbanken in Nederland. Zij fungeerde als hun centrale bank. Daarnaast vervulde zij voor de lokale banken de rol van girocentrale, centraal beleggingsinstituut, kenniscentrum, belangenbehartiger en controleorgaan. Dat laatste hield in, dat de CCB via regelmatige inspecties toezicht uitoefende op het beheer en de administratie van de plaatselijke banken. Deze situatie was een uitvloeisel van de dubbele coöperatieve structuur en de statutaire verplichtingen. In 1953 kreeg deze rol een wettelijk karakter op grond van de Wet toezichtkredietwezen (1952), waarbij toezichthouder De Nederlandsche Bank (DNB) het toezicht op de ledenbanken delegerde aan de CCB. Zelf stond de CCB als kredietverschaffer van grote regionale en nationale coöperatieve landbouworganisaties vanaf 1952 rechtstreeks onder het toezicht van DNB.

Op grond van haar coöperatieve structuur kende de CCB drie organen: het bestuur, de raad van toezicht en de algemene vergadering (van de leden). Deze algemene vergadering hield toezicht op de andere twee organen. Daarnaast koos deze vergadering de leden van het bestuur en van de raad van toezicht, en stelde de winst-en-verliesrekening en de balans vast. Verder besliste zij over alle verenigingsaangelegenheden.

Stabiele groei

Het idee van de op coöperatieve leest geschoeide boerenleenbanken veroverde in hoog tempo ons land. In 1900 telde de CCB 46 aangesloten banken. Tussen 1920 en 1930 groeide dat aantal verder van 283 tot 490. In de jaren vijftig zouden, mede door de toezichtwetgeving, nog ruim tien banken toetreden tot de CCB. In 1961 bereikte het aantal aangesloten banken met 601 een record. Dat aantal zou in de jaren daarna door fusies afnemen tot 570 in het fusiejaar 1972. Het aantal leden van de lokale banken gezamenlijk vermeerde daarentegen in de tien jaar voor de fusie van 141.000 tot 213.000. Ondertussen waren de Boerenleenbanken net als de Raiffeisenbanken uitgegroeid tot meer dan alleen een exponent van het agrarische bedrijfsleven. Zo hadden zij hun bancaire activiteiten uitgebreid de ondernemers uit het midden- en kleinbedrijf. In het begin van het computertijdperk kregen de banken er veel particuliere klanten bij. Dat was het gevolg van de 'giralisering van het loonzakje' in de jaren '60, waarbij het loon of

Het bankgebouw van de CCB aan de Dommelstraat in Eindhoven 1911-1967

salaris van werknemers niet langer contant werd uitbetaald maar overgeboekt naar een betaalrekening. Bij de Boerenleenbanken heette deze de 'gezinsrekening'. De betaalrekening met betaalcheques was een nieuwe ontwikkeling in het betalingsverkeer, waarbij de automatisering bij de banken een grote rol speelde.

In het kielzog daarvan volgden nieuwe vormen van dienstverlening en producten, zoals woninghypotheken, verzekeringen en vakantie-reizen. Met het oog op de effectenbemiddeling nam de CCB in 1965 het in Amsterdam gevestigde N.V. Effectenkantoor Schretlen & Co (1911) over. Voor de hypothecaire leningen was in 1908 al de Boeren-Hypotheekbank NV in het leven geroepen. In mei 1969 volgde de oprichting van financieringsmaatschappij De Lage Landen N.V. (DLL). De uitbreiding van activiteiten betekende ook een groei van het personeelsbestand van de CCB-organisatie.

De CCB in de Eindhovense binnenstad

In de beginjaren beschikte de CCB niet over een eigen onderkomen en vergaderden het bestuur en de raad van toezicht in een café bij het station in Eindhoven. Daar vond in november 1899 ook de aanbesteding plaats van een te bouwen verzamel pand met kantoren, botermijn, vergaderzaal, woningen en magazijnen. Ruim tien jaar bood dit gebouw aan de Dommelstraat onder meer onderdak aan de CCB en haar directeur.

In 1910 liet de CCB een bankgebouw neerzetten op de hoek Dommelstraat en de latere Raiffeisenstraat. Boven in de voorgevel van dit gebouw waren wapenschilden aangebracht, die Nederland, de stad Eindhoven en de CCB verbeeldden. In verband met de groei van de organisatie werd het gebouw in 1932 aan de achterzijde uitgebreid. Het door architect J. Stuyt ontworpen bankcomplex is tegenwoordig een rijksmonument. Al snel groeide de CCB uit dit pand en werden diverse afdelingen gehuisvest op nog tien andere locaties in de Eindhovense binnenstad. Medio jaren zestig volgde opnieuw een opdracht tot nieuwbouw. In 1967 verhuisde de CCB naar Fellenoord 15. De constructie en inrichting van dit moderne gebouw van beton en glas waren afgestemd op de specifieke eisen die onder andere de nieuwe computerapparatuur toen stelde.

Fusie van de CCRB en de CCB tot de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A., roepnaam Rabobank 1972

De bankhal van het gebouw aan de Fellenoord in Eindhoven 1975
Fotograaf Herman Jonkman

Fusie tot Rabobank

Door brancheervaging en de uitbreiding van het kantorennet van de banken in het algemeen was er sprake van toenemende concurrentie in het bankwezen. Dat gold zowel voor het platteland als voor de grote steden. In tal van plaatsen was zowel een Boerenleenbank als een Raiffeisenbank te vinden. Een samensmelting van beide coöperatieve bankorganisaties lag dan ook voor de hand. De oprichting in 1949 van het N.V. Gemeenschappelijk Bankkantoor in Den Haag was een begin van samenwerking geweest. Hierlangs verliep een deel van het betalingsverkeer voor grote bedrijven en organisaties waarmee beide centrale banken een relatie onderhielden. Ook op andere terreinen was er in toenemende mate sprake van overleg of een vorm van samenwerking tussen beide organisaties.

Na twee jaren van voorbereiding stemden in mei 1972 de ledenbanken van beide organisaties in met een fusie. Op 1 december 1972 was die fusie van de CCRB en de CCB tot de Coöperatieve Centrale Raiffeisen-Boerenleenbank B.A., roepnaam Rabobank, een feit.

Verder lezen

Campen, Ph.C.M. van, Hollenberg, P. & Kriellaars, F. (1949). *Landbouw en landbouwcrediet 1898-1948: vijftig jaar geschiedenis van de Coöperatieve Centrale Boerenleenbank*

(Eindhoven: Coöperatieve Centrale Boerenleenbank).

Sluyterman, K. et al. (1998). *Het coöperatieve alternatief. Honderd jaar Rabobank 1898-1998*

(Den Haag: Sdu Uitgevers).

Vries, Joh. de (1973). *De Coöperatieve Raiffeisen-Boerenleenbanken in Nederland 1948-1973: Van exponent tot component*

(Utrecht: Coöperatieve Raiffeisen-Boerenleenbank).